



basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

TSHIVENDA LUAMBO LWA U ENGEDZA LWA U THOMA (FAL)

BAMMBIRI LA U THOMA (P1)

2021

TSUMBANDILA YA U MAKA

MARAGA: 80

Tsumbandila iyi ya u maka i na masiatari a 7.

KHETHEKANYO YA A: THOLOKANYONDIVHO**MBUDZISO 1: PHUROSA
TSHIBVELEDZWA TSHA A**

- 1.1 Ndi Nyadzani.√ (1)
- 1.2 O vha a tshi khou ita ndugiselo dza mulingo./O vha a khou vhala.√ (1)
- 1.3 O vhala nga livhone la founu.√ √ (2)
- 1.4 Ndi u sa farwa nga khofhe na u shanavhida. √ √ (2)
- 1.5 O vuwa a tamba a la vhuragane.√ √ (2)
- 1.6 Li amba u ri o tuwa/O dzhena ndilani/O gidima.√√ (2)
- 1.7 Ndi a u sa nwala bammbiri la divhazwakale la u thoma.√ √ (2)
- 1.8 Ri tea u dzula ro dilugisela kana u didzudzanyela musi tshifhinga tshi tshe hone.√ √ (2)
- 1.9 A/Khofhe na maneto.√ (1)
- 1.10 Muhumbulo muhulwane ndi wa u sumbedza uri bammbiri lo vha li sa kondi.√ √ (2)
- 1.11 Ndi ha u takala ngauri mulingo wo vhuya wa fhela hu songo tsha vha na u khauwa ha mudagasi /O fhedza o phasa.√ √ (2)
- 1.12 Sa muthu ane a sa late fhulufhelo naho a tshi tangana na nyimele dzi kondaho.√ √ (2)
- 1.13 Ee, zwi a khakhisa ngauri musi muthu a tshi khou bika mudagasi wa tuwa zwiliwa zwi a vha mbodza,√ mabindu ha tsha shuma nga ngona, √ vhagudi vha tshi nwala mulingo nga khomphuyutha vha a thithisea. √ (Na dziñwe phindulo dzi pfalaho).

KANA

Hai, a zwi khakhisi ngauri vhañwe vha shumisa dzidzhenereitha,√ dziso la phanele √ na khuni. √ Na dziñwe phindulo dzi pfalaho.) (3)

TSHIBVELEDZWA TSHA B: TSHIFANYISO

- 1.14 I shuma u rea tshifhinga tsha zwine wa khou bika.√ √ (2)
- 1.15 Mubiki u sumbedza a tshi khou tola zwine a khou bika na vhutsi vhune ha khou duba.√ √ (2)
- 1.16 -Ndi nga mu eletshedza uri a songo sendelela tsini na tshitofu a tshi khou bika ngauri a nga swa.√
-Bodo i songo dalesa, i tshi xaxara i nga tevhuwa ya vhangana mulilo mubiki a swa. √ (2)

TTHANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A: 30

KHETHEKANYO YA B: MANWELEDZO/SAMARI**MBUDZISO 2****TSHIBVELEDZWA TSHA C**

KHOTHESHENI		MBUNO	
1	'Vhaswa kha vha didzhenise kha zwa vhulimi.'	1	Vhaswa vha nga ita zwa vhulimi. √
2	'U luka mavhudzi na u a gera ndi miñwe mishumo ine ya nga vha thusa.'	2	U luka mavhudzi na u a gera ndi mishumo i dzhenisaho tshelede.√
3	'Vhaswa kha vha ite zwa vhufuwi.'	3	Vhaswa kha vha didzhenise kha vhufuwi.√
4	'Arali vhaswa vha бага zwickontsi vha nga kona u rengisa vha wana tshelede vhusiwana ha fhela.'	4	U бага zwickontsi zwi nga fhedza vhusiwana.√
5	'Vhaswa vha nga wana fhethu ho nakaho vha thoma u foda zwifanyiso.'	5	U foda zwifanyiso zwi nga vha u sika mishumo.√
6	'U bika zwiliwa zwi nga thusa vhaswa kha u disikela mishumo.'	6	Vhaswa vha bike zwiliwa vha tshi rengisa.√
7	'Vhaswa vha nga tanzwa dzigoloi hu inwe ndila ya u disikela mishumo.'	7	U tanzwa goloi zwi nga thusa kha u sika mishumo.√

Ndila ya u maka manweledzo/samari

Kha vha avhele maraga nga ndila i tevhelaho:

- Kuavhelwe kwa maraga
 - Maraga dza 7 kha mbuno dza 7 (maraga 1 kha mbuno nthihi)
 - Maraga 3 dza luambo.
 - Thanganyelo ya maraga: 10
- Kuavhelwe kwa maraga dza luambo musi mulingiwa a songo tou kopolola zwo ralo:
 - Mbuno 1–3 hu si na vhukhaki: maraga 1
 - Mbuno 4–5 hu si na vhukhaki: maraga 2
 - Mbuno 6–7 hu si na vhukhaki: maraga 3
- Kuavhelwe kwa maraga dza luambo musi mulingiwa o tou kopolola zwo ralo:
 - Khothesheni dza 6–7: a hu na maraga dza luambo.
 - Khothesheni dza 1–5: maraga 1 ya luambo.

PFESANI:

- Tshivhalo tsha maipfi
 - Vhatoli/Vhamaki vha tea u sedzulusa tshivhalo tsha maipfi o shumiswaho.
 - Vha songo tusa maraga arali mugudi/mulingiwa a songo sumbedza/riwala tshivhalo tsha maipfi o shumiswaho naho hu na vhukhaki kha tshivhalo tsha maipfi o shumiswaho. Arali tshivhalo tsha maipfi tsho pfukiswa, kha vha vhale u swika kha mutala wo tewaho wa u fhedzisa, vha si tsha didina nga u maka itsho tshipida tsho salaho tsha manweledzo/samari.

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 10

KHETHEKANYO YA C: ZWIVHUMBEO NA MILAYO YA KUSHUMISELE KWA LUAMBO

MBUDZISO 3

TSHIBVELEDZWA TSHA D: KHUNGEDZELO

- 3.1 Tshigagarukela.√ (1)
- 3.2 Kha vhathu vhothe uri vha divhe ndeme ya u netshedza malofha ngauri zwi tshidza vhathu vhanzhi.√ √ (2)
- 3.3 Ndi u ombedzela kana u khwathisedza vhuḍi ha u netshedza malofha.√ √ (2)
- 3.4 B/Iri ya malo.√ (1)
- 3.5 Ndi ya u tutuwedza vhathu uri vha nekedze malofha.√ √ (2)
- 3.6 - Ndi ya u eletshedza vhathu nga thahelero ya malofha zwibadela.√
- U eletshedza vhaswa zwikoloni nga ndeme ya u netshedza malofha.√ (2)
(Na dziḱwe phindulo dzi pfallaho) [10]

MBUDZISO 4

TSHIBVELEDZWA TSHA E: KHATHUNI

- 4.1 Ndi mme√ na ḱwana.√ (2)
- 4.2 Vha khou amba vhe hayani ngauri ḱwana o ri o vhuya hayani.√ √ (2)
- 4.3 Ndi ḱwana √ ngauri ndi ene a no khou humbela pfarelo.√ (2)
- 4.4 Ngauri vha khou sumbedza u mu tangedza na u mu hangwela nga u toda u mu kuvhatedza.√ √ (2)
- 4.5 Ndo guda uri u humbela pfarelo na u farela ndi zwa ndeme vhutshiloni.√ √ (2)
[10]

MBUDZISO 5**5.1 TSHIBVELEDZWA TSHA F: PHUROSА**

- 5.1.1 Tambudzwa.√ (1)
- 5.1.2 Muvhuso. √
Liiti.√ (2)
- 5.1.3 Tambudzwaho. √
Vhana vho tambudzwaho a vha pfi.√
(Na inwe phindulo i pfalaho) (2)
- 5.1.4 A vha ofhi vhathu.√ √ (2)
- 5.1.5 Vhunzhi havho vha do fhedza vho dzhia matshilo avho.√ √ (2)
- 5.1.6 Lipfanisi/Pfano /Liimela.√√ (2)
- 5.1.7 D/Liitana.√ (1)
- 5.1.8 Muthu a nga si kone u bveledza mushumo e ethe u tea u wana
vhathusi.√ √ (Na inwe thalutshedzo i pfalaho) (2)

5.2 TSHIBVELEDZWA TSHA G: TSHIFANYISO

- 5.2.1 Namusi.√
Namusi hu khou rothola.√ (2)
- 5.2.2 O fhira nga henefha mulovha.√
Lufhanga ulu lu a fhira.√
Ndi fhira vhothe kilasini nga mbalo. √
(Mbili fhedzi) (2)
- 5.2.3 Vhaholefhali vho funzea vhothe.√ √ (2)

[20]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA C: 40
MARAGAGUTE: 80